

ФУНКЦІОНУВАННЯ КОНЦЕПТУ ЄВРОПЕЇЗМУ В ЛІТЕРАТУРНО-КРИТИЧНИХ ТЕКСТАХ УКРАЇНСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ

Розглянуто питання європейської традиції в Україні, яке постійно перебуває у центрі дискурсів і викликає пристрасні полеміки про шляхи розвитку культури, зокрема літератури. Проаналізовано культурологічні трактати І. Нечуя-Левицького, публіцистику М. Драгоманова, Лесі Українки, памфлети М. Хвильового, літературно-критичні розвідки неокласиків тощо, де ідеї європеїзму ставали предметом обговорення та різноманітних полемік. Дискусія щодо “європейського чи просвітницького” шляху розвитку української культури продовжилася в середовищі МУРу. З’ясовано своєрідний феномен української літератури – роздвоєння художнього мислення на європейську свідомість і національну підсвідомість. Також простежено впливи філософських, релігійних і естетичних структур, що виразно тяжіють до західного феномена. Тому вагомою значеннєво-естетичною функцією цих тенденцій є об’єктивізація в поезиї художніх творів української літератури вияву європейських традицій. Отже, визначальним чинником, який впливає на настанови на європеїзацію в українській літературі і визначає його динаміку, є культурний чинник.

Ключові слова: *концепт європеїзму, “Європа”, “Просвіта”, національна і культурна ідентичність.*

Творення концепту Європи у загальноєвропейському контексті відбувалося під впливом суспільно-історичних процесів у кожній державі, відповідно до настанов ментальності. Особливості бачення цього концепту, його оцінку, інтерпретації засвідчує й український літературно-критичний дискурс. Це поняття як об’єкт асоціативного аналізу охоплює всю множину конотацій цього слова, всю глибину його асоціативних контурів.

Ідея європеїзму в Україні постійно перебувала і перебуває у центрі дискурсів про ідентичність і викликає пристрасні полеміки про шляхи розвитку культури, зокрема літератури.

Такі дискурси вже неодноразово осмислювалися в наукових дослідженнях. Еволюція ідей європеїзму ставала предметом монографічних і дисертаційних досліджень (Я. Прихода, В. Матвіїшин, О. Забужко, О. Гнатюк та ін.), ряд публікацій присвячений вивченню цих ідей у творчості чільних представників української культури (А. Скупейко, С. Болтівець, М. Кудрявцев, Я. Поліщук, С. Семенко тощо). Традиційно у поле зору науковців потрапляють імена відомих представників української культури, зокрема П. Куліша, І. Нечуя-Левицького, М. Драгоманова, І. Франка, Лесі Українки, М. Зерова, М. Хвильового, письменників МУРу, але, на жаль, чимало цікавих праць, знакових для певної історичної епохи, губляться у часі. Тому мета цієї статті – дослідити функціонування концепту європеїзму в літературно-критичних текстах українських письменників, довести тезу, що українське мистецтво, зокрема література, ґрунтовано закорінене в європейській культурі і традиції. А завданням статті є аналіз праць українських письменників; розкриття суспільних і культурних подій, які зумовили появу літературних дискусій з приводу питання європейськості; з’ясування ідей цих дискурсів, що впливали на формування поглядів про національну і культурну ідентичність.

Свого часу Дмитро Чижевський стверджував, що “приєднання України до традиції європейського культурного світу” розпочалося ще в старокиївську князівську добу християнізацією країни, і згодом означало “безпосередній за цим розвиток широкої обсягом та глибокої змістом і красної формою літератури”, а також засвоєння “цінності чужої та вищої культури” [12, с. 203].

Уже від середини ХІХ століття предметом обговорення у літературно-мистецькому середовищі постали питання: Європа як ідея, Європа та Україна, українськість та європейськість. Так, перший, хто дав поштовх до творення концепції Європи у середовищі української інтелігенції, був П. Куліш. Саме концепт європеїзму охоплював майже всю творчу спадщину П. Куліша, міг би мати серйозну наукову перспективу. В колі його уподобань мала б бути й перекладацька та дослідницька діяльність, бо, як він сам писав, знав більшість європейських мов, а тому, цікавився цими літературами: “Я греческого языка не знаю, латинский знаю мало, но зато читаю по-польски, по-французски, по-немецки, по-итальянски и по-английски” [8, с. 325]. Тут варто згадати, що П. Куліш з часом значно вдосконалив свої знання цих та інших мов і навіть згодом письменник зробив низку дуже цікавих та кваліфікованих перекладів, що відіграло важливу роль у літературно-мистецьких орієнтаціях письменника.

Про концепт європеїзму в творчому спадку П. Куліша зазначали численні дослідники, зокрема В. Петров, П. Филипович, Б. Нейман, Є. Кирилюк, хоча можна стверджувати, що вони повністю її не тільки не розкрили, а й навіть не систематизували динаміки використання європейських тем і мотивів у творчості письменника. Треба згадати, що ще у памфлеті “Культурний епігонізм”, що входив до циклу “Думки проти течії” 1925 року, М. Хвильовий писав про П. Куліша: “Здається, тільки він один маячить світлою плямою з темного українського минулого. Тільки його можна вважати за справжнього європейця, за ту людину, яка наблизилась до типу західного інтелігента” [11, с. 473]. Навіть свого часу М. Хвильовий критично ставився до думки відомого літературознавця О. Дорошкевича про те, що П. Куліш начебто є представником так званої “чорної, тобто реакційної, Європи”. За М. Хвильовим, П. Куліш є уособленням власне “червоної Європи”, яку він (М. Хвильовий. – Прим. авт.) розумів як символ боротьби: “як у свій час національні війни були революційним, червоним явищем в історії людськості, так і Куліш для нашої країни був прогресивною, червоною Європою” [11, с. 473]. Отже, саме М. Хвильовий виразно вказав на прогресивну суспільно-національну роль П. Куліша в українській історії, якому сповна реалізувати свій величезний потенціал не дала “мертва стіна культурного епігонізму тодішньої української інтелігенції” [11, с. 473], а тому, “стикнувшись із рідним позадняцтвом, залишились (ідеться про П. Куліша та О. Кобилянську. – Прим. авт.) трагічними посталями, повними протиріч і помилок” [11, с. 473]. Біографічні відомості П. Куліша свідчать про те, що у формуванні його творчого мислення органічно переплелися дві основоположні лінії – український фольклор, тобто посилене вивчення національної історії й літературні впливи традицій європейських (передусім німецької, англійської та слов'янських) літератур. Тому П. Куліш, наприкінці 1845 року потрапивши в Петербург, був уже цілком сформованим письменником: “Уединённая жизнь и долгое изучение таких писателей, как Гомер, Данте, Шекспир, вместе с изучением истории и народной поэзии своей родины, поставили меня так крепко на ноги, что меня не может увлечь с собою неистовый поток краевщины и других литературных партий” [8, с. 65]. Вивчаючи скарби українського фольклору і творчу спадщину античності, П. Куліш прагнув всебічно осмислити літературно-мистецькі настанови в Україні. Однак, на жаль, упродовж XIX століття українська культура не тільки повні не засвоїла, а й навіть втратила європейські традиції.

Подальше розгортання концепту маємо в культурологічних трактатах І. Нечуя-Левицького, у публіцистиці М. Драгоманова, В. Антоновича, І. Франка, Лесі Українки, європейський напрям у своїй творчості обрали поети-“хатяни”, М. Хвильовий у своїх памфлетах, неокласики у своїх літературних уподобаннях тощо. Тобто можна говорити, що це було однією із головних настанов наших письменників, де б відбувалася послідовна цілеспрямована європеїзація української культури загалом, долучення її до тем і моделей загальноєвропейського і загалом світового літературного процесу.

Доречно буде згадати Івана Нечуя-Левицького, який у своїх літературно-критичних розвідках чітко сформулював проблеми європеїзації. У публіцистичній творчості Михайла Драгоманова Європа також посідала чільне місце. Він, заглиблюючись в історію власного народу та народів Європи, намагався “осмислити шляхи людської цивілізації й на підставі цього намалювати ясну перспективу творчого саморозвитку України” [3, с. 605]. М. Драгоманов розглядав історичний розвиток та майбутній шлях України в контексті Росії і, як і попередники, пов'язував історичний прогрес зі зверненням України до Європи. Він, зокрема, зазначав: “...наша Україна у XIX сторіччі, ставши «провінцією», одстала більше од передової Європи, ніж це могло б бути, коли б вона йшла без перериву своєю дорогою з XVII ст., а до того одстала й од Московщини” [3, с. 403]. Тепер, щоб вибитись із ряду “задніх”, а то й “прихвоснів”, – радить М. Драгоманов, – нема другого ліку, як тільки почати, скільки можна працює, придивлячись до європейської думки й праці як можна безпосередніше та будувати свою працю як можна на ширшій основі, яка б виходила за краї обставин і границь Росії, вийти з старого й вузького ґрунту україно-російського на новий і широкий європейсько-слов'янський” [3, с. 404]. Навіть коли говоримо про європеїзм Івана Франка, не можемо не згадати про М. Драгоманова, хай там що, але таки вчителя Івана Франка.

Також увагу з цього питання привертає Леся Українка, яка своєю творчістю демонструвала високі європейські стандарти. Саме М. Драгоманов мав досить вагомий вплив на свою племінницю Лесю Українку. У своїх листах Леся Українка з ентузіазмом сповіщала дядька – найкращого порадника – про успішний початок здійснення планів Київської молоді літературної громади щодо ширення європеїзму через видання самотужки зладаних перекладів найкращих творів європейських авторів (Д. Свіфта, Г. Гайне, В. Гюґо та багатьох інших). Наслідком ідейно-творчого спілкування нерідко були нові творчі осяги, зокрема орієнтування на модернізацію та європеїзацію української літератури. У теоретико-естетичній думці ці поняття доволі часто співвідносять унаслідок близькості їх ідей. Тамара Гундорова писала: “Модернізацію розглядають як уподібнення до однорідної загальноєвропейської літератури з взоруванням на розвинену, західну модель. Загалом, з огляду на збіг модерністських ідеалів з ідеалами європеїзації, багато хто з українських митців і критиків розглядає їх як єдиний естетичний і культурний процес” [1, с. 58]. А Соломія Павличко свого часу зауважувала, що загальний дискурс модернізму обіймає дис-

курс європеїзму, або західництва, “адже модернізм як інтелектуальна система завжди зорієнтований на Захід” [10, с. 22]. Тому, продовжуючи нашу думку з приводу літературних смаків Лесі Українки під пильним зором М. Драгоманова, можна стверджувати, що дядько був досвідченим науковцем для молоденької письменниці в морі світової культури, наукової літератури. Він дораджував Лесі, що саме їй варто перекласти, на її прохання інформував про наукові видання, про болгарську літературу і фольклор, надсилав історичну й іншу лектуру. Давав їй “розвиваючі завдання”, доручаючи добирати і перекладати різні матеріали.

Останнім часом у літературознавстві аналізуються різні дискурси з огляду на розуміння різноманітних поглядів, тенденцій та постатей української літератури, що “у нестабільному пограничному «мистецькому просторі» стикаються і трансформуються художні досвіди різних часів і поколінь” [13, с. 8] – зазначала Н. Шумило у монографії “Під знаком національної самобутності”. Так, окремою “європейською сторінкою” в розвитку української культури була літературна дискусія 1925–1928 років, яка знайшла своє вираження на сторінках періодичних видань того часу в Україні та за кордоном. В історії української літератури можна виокремити кілька масштабних дискусій, які присвячені проблемам розвитку нашої літератури, національним, європейським та іншим шляхам її можливого майбутнього піднесення. У книзі “Філософія української ідеї” О. Забужко зауважує, що національна ідея – це ідея культури, адже “культура «виховує», формує націю як таку, детермінуючи в кінцевому підсумку її історичну долю” [4, с. 37]. Питання культурного розвитку набуло нового звучання. Так, під час дискусії з “полемічною різкістю” було обговорено “коло ідей, закладених у поняття «Європа»”. Європеїстичні тенденції стали об’єктом обговорення і тлумачення різних літературних та політичних угруповань, усі їх бачили і сприймали по-різному. Учасники дискусії відзначили “необмежену широчину поняття «Європа», його “сумарність”. Вона була “конкретна”, “історична”, “абстрактна”, “теоретична”, “загадкова”, “далека”, “теоретично дана”, “туманна”, “холодна”, “нейтральна”, “аемоційна”, “агромадська” [2, с. 121–125].

Науковці по-різному осмислювали і “наповнювали” концепт європеїзму. Це поняття багатомістке, яке творить духовну єдність, своєрідний образ. Рецепцію Європи найповніше подав М. Хвильовий, – “минула і сучасна, буржуазна, пролетарська, вічна-мінлива” [11, с. 467], “модерністсько-етична, прогресивна, червона” [11, с. 472–473]. На сьогодні це привертає неабиякий інтерес серед сучасних науковців.

Саме перу М. Хвильового належить формулювання основної тези дискусії “Європа чи Просвіта” як одної “із найкращих питань нашої доби” [11, с. 455]. Свій вибір письменник однозначно робить у бік Європи – це зумовило поштовх до такого напрямку, як “хвильовізм”, та викликало гостру критику опонентів. “В історії 20-х років за Миколою Хвильовим уже майже традиційно закріпилося місце архетипального західника, європеїста, а відтак мало не модерніста. Його гасла Європи на противагу Просвіті, “геть від Москви!”, олімпійства (яке можна розшифрувати як елітарність) на противагу масовізму, що викликали різку критику з боку офіційної партійної лінії й урешті капітуляцію Хвильового, здається, це підтверджують” [10, с. 200].

Активне обговорення цієї проблеми сконцентрувало увагу на зміст символів Європа та Просвіта. Дискутаннти намагалися з’ясувати орієнтування України, надати їй належне місце серед інших культур. Вибираючи європейство чи москвофільство, В. Коряк віддає перевагу москвофільству, яке не вважає “відступом від культурного процесу”, а навпаки, “саме на нього, на його думку, слабує... увесь культурний світ. Наші хатні європейці, – зазначає автор, зовсім таки «перекапустили», борячися з чужими впливами й захищаючи Європу. Одвертаються од Москви й дивляться на Європу, а Європа (й Америка) сама дивиться на Москву й чекає од неї нового слова” [7, с. 8–9]. Ю. Меженко говорив про європейську культуру як “найнебезпечнішу річ”, статус України щодо Європи називає “прийдіте поклонімося” і закликає усе європейське прийняти через суворий фільтр [9, с. 131].

Продовжуючи дискусію, О. Дорошкевич наголошує, що Європа “порожнім дощем пролетиться по нашій хуторянській Просвіті, ніколи її не зворушить, не запліднить, не поведе за собою, ніколи з неї не зробить творчої, своєї Європи” [2, с. 125]. Д. Донцов закликає не до “механічного засвоєння європейських доктрин”, а до “релігійного фанатизму”. “Доволі європеїзації України”, – обурюється

К. Юринець, – оскільки “європейські орієнтації українців дали тільки нові попелища для українського працюючого люду” [14, с. 192]. Розмежування проблеми за класовим принципом призвело до різкого тлумачення питання щодо європейської ідентичності. Для М. Зерова і М. Хвильового гасло Європа стало символом міцної культурної традиції, а гасло Просвіта вони пов’язують з убогістю, непоборним міщанством так званої пролетарської літератури. Так, наприклад, говорячи про неокласиків, С. Павличко доводила: “Вони так само виявляли демонстративну консервативність у своєму європеїзмі, обмеженому античності, символізмом і Парнасом [...] Ніхто з неокласиків, звичайно, ніколи не підтримав офіційну ідею про те, що сучасна, тобто буржуазна, Європа гниє. Сперечатися з цією ідеєю було небезпечно, підтримати – неприпустимо вульгарно. Однак безсумнівно й те, що французька модерна література таким органічним європейцям, як неокласики, була абсолютно чужою. Вони вбачали свою модернізаційну роль саме у своєму консерватизмі. Відповідною подвійністю позначений у цілому й дискурс неокласицизму” [10, с. 199].

Саме визначення Європи стало головним позитивним результатом цієї тривалої дискусії. Знову повертаючись до висловлювань С. Павличко, то вона зазначала: “Найбільша проблема виникла з визначенням змісту самої «Європи». Які історичні, географічні, філософські поняття й політичні реалії сюди включаються? І передовсім, класична чи сучасна Європа? Реально існуюча сьогодні в певних художніх тенденціях чи міфологічна, вигадана?”

Європа Хвильового ніколи не бачилася ним як реальна цілість різних суперечливих культурних і політичних напрямів, відмінних національних шляхів окремих країн та культур. Це була ідеалізація однієї лінії, тенденційно спрепарованої, навіть вигаданої: “Європа – це досвід багатьох віків. Це не та Європа, що її Шпенглер оголосив «на закаті». Не та, що гние, до якої вся наша ненависть. Це – Європа грандіозної цивілізації, Європа – Гете, Дарвіна, Байрона, Ньютона, Маркса і т. д., і т. п. Це та Європа, без якої не обійдуться перші фаланги азіатського ренесансу. І коли Зеров знає цю Європу (а він її знає!), то ми йому простягаємо руку. Ми не безсилі епігони, ми відважні піонери «в яскравий світ – комунізм» [10, с. 202–203]. І в М. Зерова, і в М. Хвильового вибір Європи був пов’язаний передусім із розумінням її як символу цивілізації та прогресу.

У процесі європеїзації української культури важливим кроком М. Хвильовий, як і його попередники, вважає переклади, які допоможуть “...за всяку ціну ... вивести нашу літературу на широку європейську арену”. Саме за “звернення до зразків античної культури, за те, що перекладають римлян”, М. Хвильовий вбачає в таких, як М. Зеров (“зерових”) “справжніх європейців” [11, с. 442].

Щодо цієї ідеї, М. Хвильового підтримав М. Зеров, бо сприймав Європу як “«дороговказ» наших мистецьких прямувань”. Кроками до цієї Європи він вважає “самоосвітню працю” [5, с. 572], поширення європейських тем і форм у нашій літературі або, за його висловом, “процес об’європеювання” культури. Він закликає розважливо і помірковано: “Ми повинні широко і ґрунтовно зазнаномитися з культурним набутком інших народів, з усім, що може поширити і запліднити “наш власний досвід” [5, с. 575] і піднесено продовжує: “Освоюймо джерела європейської культури, бо мусимо знати, щоб не залишатися назавжди провінціалами”. Однак він застерігає від “поверхового мавпування молодечого засвоєння Європи”, “найвищої культури нашого часу, засвоєння не тільки в її останніх вислідах, а і в її основах” [5, с. 578].

Однак згодом уявлення і розуміння Європи змінювалося відповідно до того, наскільки учасники дискусії пізнавали справжню Європу з Європи. Так, Микола Хвильовий у листі до Зерова спочатку пише: “...настрою Європа не зробить: не бачивши, ненавижду я її, і уявляю собі сіренькою нудною плямою” [11, с. 855], то потім, відвідавши Європу, він змінює свої погляди: “...передайте їм (ваплітянам), що Європа чекає їх до себе на якісь місяці 2–3. Подивитись є що, або Азія з мене цілком вивітрилась. Цінував Європу й М. Зеров: “Європа живе, росте, набуває сили..., на його думку, в Європі ще багато джерел соціального та ідеологічного оновлення” [5, с. 569].

Автор, критикуючи “поржавілі упередження” опонентів, подає глибше трактування гасла Європа: “Її душа живе в культурному набуткові” [5, с. 569]. Слушно припускає В. Івашко, який докладно проаналізував погляди М. Зерова в цій дискусії, що, якщо зіставити типи культур – західний і східний, – М. Зеров віддає перевагу західному, а згідно із “зеровською” типологічною моделлю, українська культура – органічна парость культури західноєвропейської. Між Європою та Україною ніколи не існувало глухої стіни, у якій треба було рубати вікна [6, с. 78]. “На Україні ... у нас паруски європейської культури промикалися всюди тисячею непомітних шпар та щілин, сприймаючися по-малу, непомітно, але всіма порами соціального організму” [5, с. 585].

Поставивши на терези проблему культурної орієнтації – “Європа” чи “Просвіта”, – учасники дискусії мислили Європу як: гасло, символ, коло ідей, “прогресивний чинник”, “суму можливостей”, “революційний метод”. Розуміння концепту європеїзму в культурологічному аспекті закріпила саме ця дискусія. Таке трактування – це передусім: “основний культурний орієнтир”, “дороговказ мистецьких прямувань”, “символ міцної, поважної культурної традиції”, “стимул для підвищення кваліфікації”, “школа мистецької техніки”, “певний тип культурного фактора в історичному процесі”.

Дискусія щодо “європейського чи просвітницького” шляху розвитку української культури продовжилася і в середовищі МУРу в післявоєнний час, зокрема, у часописах “МУР”, “Арка”, “Листи до приятелів”. Дослідження концепту Європа та його вияву в свідомості українців тривало зусиллями науковців, зокрема В. Янева, П. Голубенка, Ю. Шереха, Б. Крупницького та ін. поза межами України. Європа як концепт не була належного об’єктивного розвитку в радянські часи, її глумачили тоді однобоко й ідеологічно спрямовано.

Ситуація в українській літературі, починаючи від ХІХ і впродовж ХХ століття, визначається як одна із найскладніших і найсуперечливіших періодів загального культурно-історичного процесу. В літературі зазначеного періоду існував своєрідний феномен роздвоєння художнього мислення українських письменників на європейську свідомість і національну підсвідомість. В українській літературі відстежуються впливи філософських, релігійних і естетичних структур, що виразно тяжіють до західного феномена. Тому вагомою значеннєво-естетичною функцією цих тенденцій є об’єктивація в поезії художніх творів української літератури вияву європейських традицій. Під традицією розуміємо не формальну рецепцію повторюваних і впізнаваних образів інонаціональних літератур, а їх

семантично-емоційне наповнення: те, що вибудовано на засадах філософсько-релігійного вчення Заходу, зберігає сутнісні елементи західного мислення, адже художній образ – це поетичне узагальнення наслідків руху свідомості.

Отже, визначальним чинником, що впливає на настанови на європеїзацію в українській літературі й визначає його динаміку, є культурний чинник. Концепт європеїзму в літературно-критичному дискурсі української літератури пов'язаний з пошуками письменниками нових стильових засобів і орієнтацій, зокрема світоглядно-філософськими горизонтами європейського мислення, нової художньої мови, де значущими складниками Європи-культурами є європейські цінності, позитивні складники духовної Європи.

Література

1. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму / Т. Гундорова. — 2-е вид. перер. та доп. — К. : Критика, 2009. — 447 с.
2. Дорошкевич О. Ще Слово про Європу (До нової дискусії на стару тему) / О. Дорошкевич // Шляхи розвитку української пролетарської культури. Літературна дискусія (1925–1928). — Харків : Укр. робітник, 1928. — С. 121–127 (381 с.).
3. Драгоманов М. Шевченко, українофіли й соціалізм / М. Драгоманов // Драгоманов М. Вибране. — К. : Либідь, 1996. — 682 с.
4. Забужко О. Філософія української ідеї та європейський контекст: франківський період / О. Забужко. — К. : Факт, 2006. — 156 с.
5. Зеров М. Твори: у 2 т. / М. Зеров. — К. : Дніпро, 1995. — Т. 2. — 569 с.
6. Івашко В. Микола Зеров і літературна дискусія (1925–1928) / В. Івашко // 20-ті роки: літературні дискусії, полеміки. — К. : Дніпро, 1991. — С. 69–89 (364 с.).
7. Коряк В. Літературна дискусія / В. Коряк // Шляхи розвитку української пролетарської культури. Літературна дискусія (1925–1928). — Харків : Укр. робітник, 1928.
8. Куліш П. Повне збір. творів. Листи / П. Куліш. — К., 2005. — Т. 1. — 348 с.
9. Меженко Ю. Європа чи Просвіта? / Ю. Меженко // Шляхи розвитку української пролетарської культури. Літературна дискусія (1925–1928). — Харків : Укр. робітник, 1928. — С. 130 — 132 (381 с.).
10. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі / С. Павличко. — К. : Либідь, 1997. — 360 с.
11. Хвильовий М. Твори: у 2 т. / М. Хвильовий. — К. : Дніпро, 1995. — Т. 2. — 924 с.
12. Чижевський Д. Історія української літератури. Від початків до доби реалізму / Д. Чижевський. — Тернопіль : Феміна, 1994. — 279 с.
13. Шумило Н. Під знаком національної самобутності / Н. Шумило. — К. : Задруга, 2003. — 356 с.
14. Юринець В. З нагоди нашої літературної дискусії / В. Юринець // Шляхи розвитку української пролетарської культури. Літературна дискусія (1925–1928). — Харків : Укр. робітник, 1928. — С. 185–193 (381 с.).

The article deals with the issue of European traditions in Ukraine, which is constantly in the center of discourse and debate is passionate about the ways of culture, including literature. Analyzes the cultural treatises I. Nechuy-Levitsky, journalism M. Dragomanova, Lesya Ukrainian, pamphlets M. Wave, literary – critical intelligence neoclassical etc., where the idea of Europeanism were discussed and various polemics . Discussion on “European Enlightenment or” the development of Ukrainian culture continued among Wall. The study revealed a unique phenomenon of Ukrainian literature – split creative thinking on European consciousness and national subconscious. Also impacts traced the philosophical, religious and aesthetic structures that clearly gravitating to the Western phenomenon. Therefore, significant semantic and aesthetic function of these trends is the objectification of poetics fiction Ukrainian literature manifestation of European traditions. Thus, the determining factor that affects the guideline on Europeanization in Ukrainian literature and determines its dynamics are cultural factors. Concepts Europeanism in the theoretical discourse Ukrainian literature related to the search of new styles of writers and orientations, including ideological and philosophical horizons of European thinking, a new artistic language where important components of European – kulturemy are European values, positive spiritual elements of Europe.

Keywords: concept of Europeanism, “Europe”, “Prosvita”, National and Culture Identity.